

DenGodaJorden
- ideell förening

YTTRANDE
2010-03-21

Lunds kommun
Stadsbyggnadskontoret
Box 41
221 00 LUND

Översiktplan 2010 – revidering av Lunds översiktsplan

FÖRDJUPADE INSIKTER BEHÖVS OM JORDBRUKSMARKENS BETYDELSE

Den kalkrika baltiska moränleran, som sydvästra Skåne begåvats med, har unika egenskaper för att uthålligt producera mat av hög kvalitet. Denna åkerjord har en enastående förmåga att kunna leverera växttillgängligt vatten över en hel växtsäsong så att skörd kan fås även en sommar helt utan regn. Detta kan vara värt att beakta när man förutspår ett mer nyckfullt klimat. Den baltiska moränen ger därtill upp till fyra gånger så stor avkastning jämfört med åkermark i andra delar av Skåne.

Att denna mark tryggas och avsätts för matproduktion är en betydelsefull försäkring mot att kommande generationer ska riskera att lida brist på mat.

Man kan kritisera de sektorsmyndigheter som skall svara för lantbruksfrågor och även SGU (Sveriges geologiska undersökning). Dessa myndigheter borde anstränga sig och gå i bräschen för att samhällets planeringsorgan tillgodose med relevant kunskap om jordbruksmarken. Men det borde också finnas ett större intresse från de planerande myndigheternas sida, att ta till sig kunskaper och insikter i dessa frågor.

Många förfasar sig över den ekonomiska kortsiktighet och misskötsel som drabbar företag (t ex Lehman Brothers) och länder (t ex Grekland). Man noterar att de ansvariga snabbt försvinner. När det gäller hushållningen med vår viktigaste naturresurs, den odlade jorden, kan man ana att det blir på samma vis. Dock med den skillnaden att skadan blir bestående!

Många planerare tycker sig inte behöva beakta mänsklighetens behov av mat i framtiden. Vårt behov av resande, sysselsättning, rekreation m m utreds och prognostiseras. Hänsyn skall tas till exempel flygplatsen Sturups behov om 40 år medan kommande generationers behov av mat endast blir en restpost, mindre och mindre för varje planeringsomgång.

Världen har nu upplevt några år med goda skördar men ändå lider 900 miljoner människor av hunger. Visserligen kan vi som lever i den – hittills – ”rika världen” börja att äta enklare och inte kasta lika mycket av vår mat, men samtidigt vill 3 miljarder andra människor höja sin näringskvalitet och standard på maten.

Många lantbrukare skulle för egen del ekonomiskt tjäna på att medverka i exploatering av den åkermark de brukar. Likväl är många av dessa bekymrade över framtiden. Det beror på kunskapen om vilket värde jorden har och insikten om det katastrofläge som kan uppstå vid missväxt och kriser. Helt bortglömt är inte världskrigens ransonerings och de ”potatispoliser” som regelbundet inspekterade vad som fanns i böndernas lador.

För drygt 60 år sedan behövdes en tredjedel av åkerarealen till energi (hästfoder) för att upprätthålla jordbruksdriften. På det sättet det moderna jordbruket bedrivs idag krävs stora mängder tillförd energi, framför allt till insatsmedel, som t ex kvävegödselmedel. Jordbruket har under en period varit ”oljedopat”, d v s varit helt beroende av tillgång på billig olja för att kunna leverera stora skördar. Denna period av rik tillgång på olja är snart slut. Jordbruket måste i framtiden producera sin egen energi, samtidigt som krav finns att man inom jordbruket ska förse andra delar av samhället med energi.

Vi kritiserar ofta andra länder som skövlar regnskog i jakt på mer odlingsbar mark. Vad gör vi i Sverige? Bygger, exploaterar, expanderar på landets allra bästa åkermark. Andra försöker skapa odlingsmark, vi förstör den vi har! Man kan befara att Lunds kommun med sin översiktsplan kommer att medverka till att 1250 hektar (12,5 kvadratkilometer) av landets absolut bästa åkermark tas ur produktion.

BETRÄFFANDE SAMVERKAN ÖVER KOMMUNGRÄNSERNA I SKÅNE

Lunds kommun har förtjänstfullt gett uttryck för en insikt att det behövs samverkan över kommungränserna.

Föreningen Den Goda Jorden vill understryka behovet av ökad regional samverkan. En följd av detta blir ett minskat kommunalt självbestämmande på detta område. Det kanske låter osmakligt för en kommunpolitiker men är nödvändigt för en hållbar utveckling. Dagens incitamentsstruktur för kommunpolitiker bidrar inte till samverkan för en hållbar utveckling. Tvärtom kan man fortfarande se exempel på tävlan och en rädsla att attraktiva etableringar skall hamna i grannkommunen eller ännu värre i en annan region.

För Skåne-regionens del måste kommunerna gemensamt se till att exploateringstrycket flyttas till de delar av regionen där konflikterna med den bästa åkermarken inte finns. Österlen, mellersta och norra Skåne har goda möjligheter att ge utrymme för verksamheter och attraktiva boendemiljöer. Nödvändiga och planerade trafiklösningar kommer snart att sätta dessa delar av regionen i fokus. Denna utveckling måste understödjas redan nu så att inte skadan av ”rofferi-planering” blir ännu större. Svårigheten kan vara att hitta en modell för samverkan utan att någon kommunpolitiker känner sig åsidosatt.

Ett par underligheter vi konstaterar när det gäller planeringsförutsättningarna för en hållbar utveckling:

För närvarande diskuteras restriktioner för Markaryds kommuns utveckling, vilket samtidigt bidrar till att understödja en fortsatt expansion på sydvästra Skåne. Sydsvatten vill nämligen inte kosta på sig att rörlägga sin Bolmentunnel i ett avsnitt där Markaryds kommun vill planera för industri. Istället försöker man förmå myndigheterna att förklara tunneln som riksintresse och därmed föra över kostnadsansvaret på andra.

Lika märkligt är det att bergmassorna i Romeleåsen betraktas som riksintresse (för materialutvinning enligt 3 kap 7 § MB) för att finnas nära till hands att hackas sönder och bredas ut över den värdefulla åkerjorden nedanför åsen – den åkerjord som verkligen borde utgöra ett riksintresse. Fler måste inse det långsiktigt riktiga i att istället flytta exploateringsverksamhet till de platser där naturen redan har gett förutsättningarna.

BETRÄFFANDE ESS

Föreningen Den Goda Jorden vill härmed påminna om att miljöprövningen för den diskuterade ESSanläggningen ännu inte har gjorts. Det har framkommit att anläggningens ”hjärna” och IT-central, skall förläggas till Köpenhamn (danska krav i samband med

finansieringen). Det bör därmed inte vara lika självklart och oomstritt att den fysiska anläggningen måste förläggas till "universitetsmiljö" på den allra bästa åkermarken i Lund. Vi förordar ett läge mer centralt i Skåne där konflikten med den goda jorden är mindre.

Med ESS-anläggningen kan man säkerligen forska fram många nya intressanta material men inte återskapa den åkermark som direkt och genom de "sekundära effekterna" blir förstörd. ESS-konsortiet framhåller i sitt informationsmaterial att marken – det område där anläggningen avses att placeras - kommer att återställas i ursprungligt skick efter den tänkta driftstiden på 40 år. Att man kan tro detta vittnar om en formidabel okunskap som vi hoppas inte gäller för resten av projektet.

ESS-projektet kommer med största sannolikhet att förbättra regionens konkurrenskraft. En stor konkurrenskraft är naturligtvis bra när det gäller att tävla om knappa resurser, t ex mat, i framtiden. Redan idag importerar vi en stor del av våra livsmedel och kan komma att bli ännu mer beroende av andras odlingsresurser. När vi i Skåne har möjlighet att agera klokare är det förkastligt att förstöra den bästa jordbruksmarken.

I övrigt har vi inga synpunkter på anläggningen eller dess välsignelse för regionen.

YTTERLIGARE SYNPUNKTER

Vi noterar förslaget ansats att prioritera förtätning av befintliga bebyggelseområden och tycker att det är bra. Detta måste dock göras utan att värdefulla parkmark, koloniområden och odlingsmöjligheter förstörs.

Ytor för endast biluppställning/markparkering måste undvikas. Längs trafikleder kan outnyttjade ytor användas för anläggningar som samtidigt blir bulleravskärmande.

En våldsam tillväxt planeras i Stångby, en liten by som ska mångdubbla sin folkmängd under den närmaste perioden. En tillväxt som uteslutande kommer att ske på den bästa åkermarken i landet. Byns goda kommunikationer anges som anledning till den stora tillväxten. Vi avstyrker detta liksom övrig exploatering på den bördigaste jordbruksmarken där inte synnerligen starka skäl kan överväga.

Vi förutsätter att den högvärdiga åkerjorden markeras särskilt på planeringskartorna och att den skyddas från exploatering.

AVSLUTNING

Avslutningsvis förutsätter vi också att innan beslut tas i denna viktiga fråga, det görs klart vem som enligt dagens regelverk har ansvaret för att det (åtminstone) inom planeringsperioden finns mat att tillgå. Är det kommunen (i kraft av sitt sk planmonopol), staten, marknadskrafterna eller den enskilda lantbrukaren utanför Lunds tätort.

Dalby, 2010-03-21
Den Goda Jorden – ideell förening
i Lunds kommun

Per-Erik Nilsson

Herbert Falck

www.dengodajorden.se